

prof. dr hab. Elżbieta Kucharska
Wydział Nauk o Żywności i Rybactwa
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
U I. Papieża Pawła VI/3
71-459 Szczecin
Tel .(91)4496654, 694 973 810
Elzbieta.Kucharska@zut.edu.pl

13.05.2019

Ocena

dorobku naukowego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz rozprawy habilitacyjnej p dr. inż. Anny Harton , adiunkta Zakładu Dietetyki, Katedry Dietetyki Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, na stopień doktora habilitowanego

Recenzja została przygotowana w związku z powołaniem w dniu 01.04.2019 na recenzenta komisji przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów w postępowaniu Rady Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, w sprawie nadania dr Annie Harton stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych, w dyscyplinie technologia żywności i żywienia

I. Sylwetka kandydatki

Pani dr Anna Harton ukończyła w 2001r Technologię Żywności i Żywienie Człowieka w zakresie żywienia człowieka na Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie uzyskując stopień magistra inżyniera. Tytuł obronionej pracy magisterskiej brzmiał: „*Analiza przyczyn nadwagi i otyłości prostej u młodzieży w wieku 13-15 lat – aspekt żywieniowy i psychologiczny*”. Promotorem był dr inż. Sa’eed Bawa (SGGW w Warszawie) oraz promotorem pomocniczym prof. nadzw. dr hab. Halina Weker z Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie.

Od 2000r. do chwili obecnej Pani Anna Harton jest czynnym dietetykiem pracując w Poradni Dietetycznej przy Zakładzie Dietetyki, Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW w Warszawie

W latach 2002 – 2006 ówczesna Pani Magister kontynuowała naukę na studiach doktoranckich w zakresie technologii żywności i żywienia na macierzystym wydziale.

Ponadto w 2005 r ukończyła Studia Podyplomowe z Doskonalenia Pedagogicznego na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Tytuł doktora nauk rolniczych w dyscyplinie: technologia żywności i żywienia Pani Magister uzyskała w 2006r po obronie rozprawy pt: *„Ocena sposobu żywienia mężczyzn przed i po zdiagnozowaniu choroby niedokrwiennej serca”*. Promotorem była dr hab. Lucyna Narojek, prof. nadzw. SGGW. Wyróżniającą obronę doktoratu nagrodzono dyplomem uznania Rady Wydziału SGGW .

Od 2006 r Pani Doktor pracowała najpierw jako asystent, a obecnie adiunkt w Zakładzie Dietetyki, Katedrze Dietetyki, Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W tym okresie uczestniczyła aż w 6 szkoleniach, w większości dotyczących statystycznego opracowania wyników badań z użyciem programów komputerowych.

Od 2008r. Pani Doktor sprawuje funkcje pełnomocnika Dziekana ds. Kontaktów ze Szkołami, od 2014 jest członkiem Wydziałowej Komisji ds. Promocji, a od 2018 uczestniczy w obradach Rady Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW w Warszawie.

2.Ocena dorobku naukowego

Przedmiotem naukowych zainteresowań Pani Doktor było „występowanie nadwagi i otyłości u młodzieży oraz poradnictwo dietetyczne i jego efektywność w terapii otyłości prostej”. Były to wieloletnie badania nie tylko jadłospisów, lecz również parametrów antropologicznych, psychologicznych i socjalnych, które pozwoliły określić odsetek otyłych w polskim społeczeństwie, a również ustalić sposób postępowania ograniczający ten problem. Grupa młodzieży poddana badaniom wynosiła ponad 14000 osób, co pozwalało uzyskać wiarygodne dane.

Nieleczona otyłość może prowadzić do rozwoju chorób dietozależnych, wśród których najczęstsze są choroby układu krążenia. Dlatego „Żywienie jako istotny element prewencji wtórnej chorób układu krążenia” stało się dalszym tematem badań. Pani Doktor oceniła jadłospisy ponad 700 pacjentów z chorobą niedokrwinną serca, nadciśnieniem i zaburzeniami gospodarki węglowodanowej . Oryginalności badaniom dodaje dołączenie badań psychologicznych określających cechy osobowości determinujące wybory żywieniowe,

wykazanie zależności pomiędzy doborem diety a poziomem wykształcenia, wreszcie stosowaną fitoterapią.

„Ocena organizacji, jakości żywienia dzieci i przestrzegania norm żywieniowych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych” stała się dalszym kierunkiem badań Pani Doktor. Był to ogólnopolski projekt „Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy” oceniający prawidłowość żywienia dzieci w żłobkach i przedszkolach na terenie całego kraju. W tym programie Pani Doktor była zastępcą kierownika projektu, jak również jednym z głównych wykonawców uczestniczącym w opracowaniu metodyki pozyskiwania danych. Badaniami objęto ponad 8000 dzieci uczęszczających do 128 publicznych i niepublicznych żłobków, analizowano 20 000 jadłospisów. Stwierdzono liczne nieprawidłowości żywienia o których poinformowano zainteresowanych, jak również wskazano sposoby poprawy diet. Pani Doktor wykazała też nieprawidłowy skład całkowitych racji pokarmowych w 270 przedszkolach.

Innym aspektem Jej badań była ocena skuteczności regulacji prawnych- rozporządzeń Min. Zdrowia nakazujących modyfikacje sposobu żywienia dzieci przedszkolnych . Badania prowadzono w ponad 700 przedszkolach i wykazano w 90% placówek dostosowanie się do zaleceń.

Oprócz badań sposobu żywienia i stanu odżywienia dzieci zdrowych, dr Anna Harton zajęła się profilaktyką chorób oceniając wiedzę żywieniową ankietowanych, praktyczne jej zastosowanie, osiągnięte efekty. Określała zależności pomiędzy dzienną stawką żywieniową a stosowaniem mleka modyfikowanego, lub produktów bezglutenowych w żywieniu niemowląt,.

Błędem dietetycznym w żywieniu starszych dzieci okazało się zbyt małe spożycie warzyw i owoców potwierdzone projektem Habrat. Jak wykazała Autorka „Masa ciała dzieci była istotnie powiązana ze spożyciem warzyw, a tylko co 2. badane dziecko miało prawidłową masę ciała, w grupie rodziców nadwagę lub otyłość miała co 3. osoba.” Ten sam problem dotyczył nastolatków, ponadto jak wykazała Pani Doktor odnotowywano zbyt wysokie spożycie słodzonych napojów i zbyt niskie mleka oraz u prawie połowy dziewcząt nieprawidłowe postrzeganie własnej sylwetki.

„Wiedza żywieniowa, sposób żywienia i stan odżywienia kobiet jako istotny element warunkujący ich zdrowie” były dalszym kierunkiem Jej badań. Dotyczyły sposobu żywienia zdrowych kobiet w różnych okresach życia. Ocenę stanu odżywienia młodych kobiet rozpoczęto od sprawdzenia wartości powszechnie używanych wskaźników takich jak BMI, procentowa zawartość tkanki tłuszczowej wyliczona z równań matematycznych. Stwierdzono porównywalność otrzymanych wyników z danymi uzyskanymi metodą bioimpedancji (BIA).

Dalsze badania objęły porównanie wyników uzyskanych metodą kalorymetrii pośredniej z wyliczonymi ze wzoru Harrisa-Benedicta. Mając sprawdzone narzędzia badawcze Pani Doktor wykazała błędy żywieniowe popełniane przez studentki, oceniła wiedzę żywieniową oraz pokrycie zapotrzebowania na WNKT u kobiet w ciąży. Natomiast u kobiet w średnim wieku została sprawdzona wartość preparatów odchudzających i diety wolumetrycznej która okazała się przydatna w procesie odchudzania.

Nieprawidłowe żywienie skutkuje rozwojem chorób układu krążenia. Należało więc podjąć działania profilaktyczne takie jak: obniżenie kaloryczność całkowitych racji pokarmowych, zmniejszenie aterogenności diet. Oceniono wiedzę żywieniową prawie 300 respondentek.

Innymi schorzeniami determinującymi sposób odżywiania kobiet, w których podjęto badania był: zespół jelita nadwrażliwego, przewlekła niewydolność nerek, zespół policystycznych jajników, celiakia, niektóre nietolerancje pokarmowe np. salicylanów. Badanie zawartości tej grupy związków w żywności dotyczyło ustalenia koniecznych do wyeliminowania produktów źródłowych.

Podsumowując trzynastoletnie badania naukowe można stwierdzić, że dr Annę Harton cechuje pracowitość, dociekliwość naukowa i umiejętność pracy organizacyjnej. Większość badań była realizowana w ramach programów badawczych. Pani Doktor, aż w czterech z nich pełniła funkcje koordynatora, kierownika, lub zastępcy kierownika i wykonawcy. Koncepcja badań, opracowanie materiałów dydaktycznych, szkolenia i wykłady, a także zbieranie i opracowywanie wyników było Jej udziałem. Przez lata pracy Pani Doktor nabyła nie tylko umiejętność pracy w obrębie zespołu, lecz również dzięki pełnionym funkcjom kierowniczym, nadzorowania procesu badań, zatem jest dobrze przygotowana do roli lidera jakim powinien być doktor habilitowany. Wszystkie programy były krajowymi, natomiast brakuje pobytu na stażach zagranicznych, co być może wynikało z nadmiaru obowiązków i odpowiedzialności za realizowane zadania.

Przedmiotem badań dr Anny Harton był szeroko pojęty sposób żywienia dużych grup osób zróżnicowanych wiekowo, w różnych stanach fizjologicznych, lub patologicznych. Były to badania prowadzone metodami głównie wywiadowczymi, a otrzymane dane były punktem wyjścia do ustalenia aktualnych zaleceń żywieniowych na terenie naszego kraju. Bieżąca korekta nawyków żywieniowych zwłaszcza kobiet w ciąży, dzieci i młodzieży, wobec coraz bardziej zachodniego stylu życia i okresowych mód żywieniowych jest nie do przecenienia. Wprowadzane programy tylko wtedy są wartościowe, jeśli opierają się na wnioskach

wyciągniętych po analizie setek, lub tysięcy jadłospisów. Ocena stanu odżywienia badanych stanowi niezbędne ich uzupełnienie.

Oceniam też jako wartościowe badania dotyczące diet pacjentów z różnymi schorzeniami, zwłaszcza z wykazaniem niedoborów niestandardowo oznaczanych bioflawonoidów, lub karotenoidów oraz średniej zawartości salicylanów w całkowitych racjach pokarmowych zdrowych ludzi.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Osiągnięciem naukowym stanowiącym podstawę postępowania habilitacyjnego zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1852 oraz z 2015 r. poz. 249 i 1767) jest dzieło opublikowane w całości.

Przedstawiona do oceny rozprawa habilitacyjna będąca monografią napisaną przez Panią dr. inż. Annę Harton nosi tytuł : *Poziom wiedzy żywieniowej nauczycieli i rodziców dzieci w wieku 3-6 lat jako podstawa do opracowania modelu edukacji żywieniowej*. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2019, s. 1-142. Recenzentami wydawniczymi pracy były: prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger oraz dr hab. Katarzyna Przybyłowicz, prof. UWM.

Próby modyfikowania nawyków żywieniowych polskiej populacji dorosłych są trudne. Jeżeli próbuje się poprawić sposób żywienia małych dzieci, zadanie jest tym bardziej problematyczne. Warto podjąć trud, aby zapewnić jak najlepszy stan odżywienia dzieci i młodzieży. Jest to tzw wczesna profilaktyka polegająca na wdrożeniu prawidłowego stylu życia, zapobiegającego rozwojowi chorób cywilizacyjnych, dietozależnych. Ocena wiedzy na temat sposobu żywienia tysięcy osób jest niezbędna do poznania błędów żywieniowych popełnianych przez dorosłych, a rzutujących na dzieci. Dlatego podjęcie się badań dotyczących wiedzy żywieniowej dorosłych z otoczenia małych dzieci w wieku przedszkolnym, uważam za cenne. Poznanie podstawowych niedostatków wiedzy najbliższych opiekunów dzieci-rodziców i nauczycieli pozwala mieć nadzieję, że błędy zostaną wyeliminowane w przyszłości poprzez kierunkowe programy edukacyjne.

We wstępie do pracy Pani Doktor na podstawie polskiego piśmiennictwa starannie przeanalizowała oddziaływanie rodziny, a zwłaszcza kobiety-matki na edukację żywieniową dzieci. Wskazała też na rolę wychowawczą nauczycieli w dalszym okresie życia dzieci. Uzasadniając konieczność przeprowadzenia badań nad stanem wiedzy tych bezpośrednich edukatorów podkreśliła niewielką ilość badań wykonanych w mało liczebnych grupach,

Innym problemem wyników opublikowanych badań było nie uwzględnienie obszarów wiedzy nieprawidłowej. Cel pracy miał dwa aspekty: poznawczy-stopnia wiedzy oraz niewiedzy żywieniowej rodziców i nauczycieli oraz aplikacyjny-opracowanie modelu edukacji żywieniowej i ewaluację skuteczności. Efektywność modelu edukacji żywieniowej sprawdzono w ramach ogólnopolskiego programu „Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy”, w którym Pani Doktor była zastępcą kierownika.

Realizację właściwego programu naukowego, to znaczy obejmującego zakresem Polskę, poprzedziło wykonanie badań pilotowych w ramach programu „Piramida żywienia przedszkolaka”. Materiał zebrano od około 4500 osób w ciągu dwóch lat. W ramach badań doprecyzowano pytania, przygotowano materiały szkoleniowe i oceniono skuteczność edukowania rodziców i nauczycieli.

Doświadczenia zdobyte w tym programie i ankietę wykorzystano następnie w badaniach ogólnopolskich. Jednym z warunków powodzenia realizacji zadania było właściwe zaplanowanie edukacyjnych treści programowych. Najpierw należało poznać braki w edukacji żywieniowej osób z najbliższego otoczenia dzieci, co stanowiło przedmiot badań w rozprawie habilitacyjnej

Utworzenie grupy reprezentatywnej dla całego kraju wymagało starannego doboru respondentów. Były to grupy kilkuset osobowe rodziców i nauczycieli zbliżone wiekowo, o różnym stopniu wykształcenia, żyjące w podobnych warunkach socjoekonomicznych. Badania przeprowadzono metodami zbierania wywiadu telefoniczno-internetowego oraz bezpośredniego czynnego wywiadu przez przeszkolonych w tym celu ankieterów. Zwraca uwagę staranny dobór respondentów, komunikatywne sformułowane pytań zawartych w autorskiej ankiecie, ograniczona liczba pytań nie zniechęcająca ankietowanych, a następnie umiejętność prawidłowego opracowania statystycznego ogromnej liczby wyników;

Uzyskano bardzo dokładne dane obrazujące poziom wiedzy żywieniowej badanych, różny w różnych grupach wiekowych (różnica pokoleń i warunków życia), zależny od wykształcenia. Zdobyta wiedza posłużyła do opracowania modelu edukacji żywieniowej skierowanego do placówek opiekuńczo-wychowawczych, do nauczycieli i rodziców w ramach programu „Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy”. W realizację programu były zaangażowane: Fundacja Nutricia, Instytut Matki i Dziecka, Fundacja Rozwoju Dzieci im J.A.Komenskiego, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego i Konsumpcji w Warszawie. W przyszłości proponuję objąć szkoleniem również intendentów i dietetyków placówek-jeśli są zatrudnieni. Celem programu była prozdrowotna zmiana sposobu żywienia dzieci początkowo w przedszkolach i domach rodzinnych, a

następnie również w żłobkach i przedszkolach. Założono, że starsze dzieci-przedszkolne będą również instruowane co do wyboru wartościowych dla nich produktów i potraw. Kształtowano więc prawidłowe nawyki żywieniowe również wśród najmłodszych. Ponadto utworzono edukacyjne strony internetowe dla kształcącego się personelu i rodziców, czynne również po zakończeniu programu. Aby zapewnić lepszy poziom wiedzy personelu i rodziców, w przedszkolach i żłobkach przeprowadzono szkolenia obejmujące cykle wykładów na tematy zgłoszone przez respondentów w pytaniach otwartych ankiety opracowanej przez Panią Doktor. Tak szeroko zakrojone badania, a następnie zaawansowane szkolenia wymagały sprawdzenia efektywności postępowania. Była nią poprawa jakości żywienia w placówkach uczestniczących w realizacji programu. Rezultatem końcowym stało się „opracowanie znormalizowanych, jednolitych, praktycznych zaleceń dotyczących żywienia dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych-nie tylko tych, w których realizowana była edukacja”. Program był otwarty - przewidywano rozszerzenie i modyfikowanie sposobu żywienia dzieci w przyszłości, zgodnie z postępem wiedzy. Uznano też za niezbędne włączenie treści dotyczących prawidłowego żywienia do podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Projekt wdrożono do praktyki i oceniono po dwóch latach funkcjonowania. Stwierdzono poprawę jakości żywienia. W sumie, w latach 2015, 2016, 2017 programem objęto 2638 żłobków i przedszkoli, co stanowiło 93% placówek na terenie kraju opiekujących się 121 000 dziećmi. Wykłady i warsztaty prowadziło 1347 przeszkolonych osób. Program podsumowano odnotowując dynamikę zmian pozytywnych - poprawę składu całkowitych racji pokarmowych, lub negatywnych - stopniowego odchodzenia od dobrych nawyków. Zwiększyła się też różnorodność działań edukacyjnych i wsparcie w kształtowaniu prawidłowych nawyków żywieniowych wśród najmłodszych.

Rezultatem publikacyjnym wyników badań zawartych w habilitacji i zgromadzonych w trakcie programu było aż 14 wysoko punktowanych prac, w większości których Pani Doktor była pierwszym, lub drugim autorem. Jej odsetkowy wkład pracy stanowił od 20-80%. Za szczególnie wartościowe uważam publikacje indeksowane w anglojęzycznych internetowych bazach danych oraz opublikowane w *Nutrients* i *International Journal of Environmental Research and Public Health.*, *Journal of Health Inequalities* i *Health Problems Civilisation*.

Rozprawa habilitacyjna wg ustawy z dnia 14 marca 2003 (Dz.U. z 2017., poz. 1789) „powinna stanowić znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej”.

W mojej opinii przedstawiona do oceny rozprawa habilitacyjna spełnia te wymogi. Wyniki badań Pani Doktor - wykazanie obszarów niewiedzy personelu placówek wychowawczych i rodziców - stały się podstawą do utworzenia dobrych, skutecznych programów edukacyjnych, których efektem stał się wzrost świadomości i poprawa jakości żywienia dzieci w przedszkolach i żłobkach na terenie całego kraju. Rozwiązano więc problem znany od lat, z którym nie umiano sobie poradzić. Prawdliwość wykonanych badań pozytywnie zweryfikowało życie.

Na dorobek naukowy dr Anny Harton składa się łącznie **148** pozycji, w tym: 71 to artykuły naukowe, 60 z nich to prace oryginalne, z których 7 zostało opublikowanych w czasopismach indeksowanych w bazie Web of Science oraz 17 rozdziałów w monografiach (także w języku angielskim) oraz rozprawa habilitacyjna. Pani Doktor jest pierwszym autorem, lub autorem korespondencyjnym, aż w 30 z nich. Ponadto 16 abstraktów zostało opublikowanych w recenzowanych materiałach konferencyjnych krajowych i zagranicznych. Łącznie wartość punktowa wszystkich publikacji i opracowań zgodnie z rokiem wydania wynosi **612**, a według listy MNiSW z 2017 roku - **712** punktów. Ponadto sumaryczny Impact Factor według Journal Citation Reports (JCR) zgodnie z rokiem opublikowania wynosi **16,731**, a sumaryczny Impact Factor z pięciu lat **19,483**. Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS) wynosi **12**, według bazy Google Scholar – **136**. Indeks Hirscha wg. bazy Web of Science (WoS) wynosi **2**, wg. bazy Google Scholar **6**. Około 90 % prac powstało po doktoracie, przy czym najwyższy dorobek punktacyjny świadczący o jakości prac datuje się na lata 2017 i 2018, co dobrze świadczy o rozwoju naukowym i coraz wyższym poziomie Jej badań.

Wygłoszenie referatów na międzynarodowych, lub krajowych konferencjach tematycznych

Pani Doktor wygłosiła aż 18 referatów na konferencjach krajowych oraz 8 ustnych prezentacji posterów na konferencjach międzynarodowych i była współautorką dalszych 8 posterów w formie graficznej.

Podsumowując dorobek naukowy dr Anny Harton zgromadzony w ciągu 13 lat Jej pracy jest on ponadprzeciętny, metodycznie spójny, wskazujący na znaczną samodzielność naukową od wielu lat, wystarczający do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

3. Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego

Dorobek dydaktyczny

Pani Doktor Anna Harton jest doświadczonym nauczycielem akademickim pracującym w tym zawodzie od chwili ukończenia studiów. Od lat prowadzi zajęcia na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych i podyplomowych z ośmiu przedmiotów na 2 kierunkach nauczania. Ponadto samodzielnie, lub jako współautor opracowała treści programowe, a następnie wykłady i ćwiczenia z trzech przedmiotów na studiach podyplomowych oraz sześciu na studiach magisterskich (II stopnia).

Była promotorem 57 prac magisterskich / inżynierskich / licencjackich oraz recenzentem 78 prac dyplomowych.

Była też współautorką innowacyjnego systemu nauczania studentów opartego na tworzeniu materiałów dydaktycznych dla dzieci, których wartość merytoryczną oceniali nauczyciele zatrudnieni w szkolnictwie podstawowym. W ramach realizowanych zajęć tylko w ciągu ostatnich dwóch lat 2017-2019 objęto edukacją 15 placówek opiekuńczo - wychowawczych i około 1200 dzieci z województwa mazowieckiego.

W ubiegłych latach Pani Doktor współpracowała z : Wszechnicą Polską Szkołą Wyższą w Warszawie, Wydziałem Filozofii i Pedagogiki na kierunku Zdrowie Publiczne realizując zajęcia z dwóch przedmiotów, gdzie wypromowała trzynastu licencjatów w specjalności Promocja zdrowego żywienia z dietetyką. Dr Anna Harton jest też autorką trzech publikacji z zakresu nauczania.

Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego

Pani dr Anna Harton jest promotorem pomocniczym pracy doktorskiej mgr Beaty Bondyry „Ocena wpływu zróżnicowanej dietoterapii na redukcję masy ciała i poprawę parametrów lipidowych u dzieci i młodzieży z nadwagą lub otyłością oraz dyslipidemią”, promotor pracy: dr hab. Ewa Lange. Praca realizowana jest na Wydziale Nauk o Żywności i Konsumpcji, SGGW w Warszawie.

Podsumowując dorobek dydaktyczny dr Anny Harton stwierdzam, że jest okazały. Obejmuje prowadzenie ćwiczeń i wykładów na I i II poziomie studiów oraz rozwiązywanie bieżących problemów naukowych doktorantki w ramach III poziomu kształcenia. Ponadto Pani Doktor wypromowała licznych inżynierów/licencjatów i magistrów, recenzowała wiele prac. Do dydaktyki podeszła twórczo, czego przejawem jest nowa forma zajęć studenckich oraz trzy publikacje.

O zaangażowaniu dydaktycznym dr Anny Harton dobrze świadczy prowadzenie różnych rodzajów zajęć, dla słuchaczy o różnym poziomie wykształcenia. Byli to dietetycy, lub osoby zaangażowane w żywienie zbiorowe, dla których przeprowadziła warsztaty w ramach programów badawczych, w różnych miastach Polski.

Dorobek organizacyjny

Współpraca z licznymi firmami i fundacjami zasługuje na uznanie. Pani Doktor pełniła funkcje eksperta zasiadającego w radzie Ekspertów. Były to tak poważne instytucje jak: Europejskie Centrum Edukacji PO PROSTU (European Center for Education Foundation SIMPLY). Fundacja Nutricia, Fundacja "Promocja Zdrowia", Zakład Epidemiologii i Prewencji Nowotworów Centrum Onkologii-Instytutu im. M. Skłodowskiej-Curie (realizacja dwóch projektów naukowych), Fundacja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (WOŚP) (realizacja jednego projektu), Fundacja Banku Ochrony Środowiska (BOŚ) i Fundacja Szkoła na Widelcu (realizacja jednego projektu, ekspert akcji „Aktywnie po zdrowie”).

Pani Doktor brała też udział w organizowaniu 6 **konferencji naukowych** oraz była w czterech dalszych przewodniczącą komitetu organizacyjnego, co zostało wyróżnione **nagrodą** zespołową stopnia I, JM Rektora SGGW w Warszawie w roku 2011.

Wykonane ekspertyzy lub inne opracowania na zamówienie

Dr Anna Harton była współautorem opracowania dekadowych zestawień jadłospisów na potrzeby modernizowanej kuchni w Szpitalu Bielańskim.

Współpraca edukacyjna z Zespołem Żłobków m.st. Warszawy trwająca od 2014r została uwieńczona opracowaniem modelowej racji pokarmowej dla dzieci

Członkostwo w międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych

Aktualnie Pani Doktor jest członkiem dwóch towarzystw: Polskiego Towarzystwa Dietetyki o/Warszawa - The European Federation of the Associations of Dietitians (EFAD) i Rady Ekspertów Sekcji Profilaktycznej Fundacja Europejskie Centrum Edukacji PO PROSTU

(European Center for Education Foundation SIMPLY) .W przeszłości była członkiem Polskiego Naukowego Towarzystwa Otyłości i Przemiany Materii (2002-2010) , a ponadto pracowała w Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Dietetyki (lata 2006-2010) .

W ramach Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Dietetyki Pani Doktor brała czynny udział w przygotowaniu materiałów edukacyjnych i prowadziła szkolenia w programie „Obniżamy cholesterol ze smakiem”. Ponadto koordynowała działania w programie adresowanym do szkół ponadpodstawowych „Mądre żywienie, zdrowe pokolenie”.

Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki

Współpraca z popularnymi czasopismami zaowocowała dużą ilością **artykułów popularyzatorskich** . Było ich aż 59. Ponadto Pani Doktor prowadziła rubryki eksperckie w takich poczytnych czasopismach jak: Twoje Dziecko (od 2011 r), Super Linia, Shape.

Działalność popularyzatorska obejmowała również nadzór merytoryczny nad przygotowaniem projektu plakatu, kompendium wiedzy, broszury dla rodziców, propozycji autorskich wytycznych oraz wykładów, a potem umieszczenia ich na specjalistycznych stronach internetowych. Były to materiały dydaktyczne przygotowane w ramach projektu „Piramida Żywienia Przedszkolaka”. Odbyły się dwie edycje programu o charakterze ogólnokrajowym.

Umiejętności dydaktyczne i popularyzatorskie, a także szeroki zakres wiedzy z podstaw żywienia człowieka i dietetyki Pani Doktor wykorzystwała prowadząc liczne wykłady w ramach: Wszechnicy Żywnieniowej SGGW (7), Festiwalu Nauki (3), Uniwersytetu III Wieku (3), radia (8), telewizji (10), Polfa (4), Filipiak Polska (1), Polskiego Związku Niewidomych (1 wykład).

Współpraca z telewizją i firmą Nutricia zaowocowała udziałami w czterech telewizyjnych debatach eksperckich dotyczących żywienia w ciągu „1000 pierwszych dni życia dla zdrowia”.

Udział w zespołach eksperckich, lub konkursowych

Dr Anna Harton sześciokrotnie brała udział w pracach komisji oceniającej blok tematyczny „Żywienie Człowieka i Gospodarstwo Domowe” w kolejnych edycjach Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Rolniczych

Recenzowanie publikacji w czasopismach o zasięgu krajowym

Opracowanie recenzji jednej monografii oraz 12 recenzji artykułów naukowych było udziałem p.dr Anny Harton

Podsumowanie działalności popularyzatorskiej

Działalność popularyzatorska jest imponująca. Liczba opracowań popularno-naukowych przewyższa liczbę publikacji (ponad 60). Jest to działalność zróżnicowana, bazująca na stałym kontakcie z odbiorcą poprzez liczne wystąpienia w mass mediach, wypowiedzi na stronach internetowych, w czasopismach, w charakterze nie tylko propagatora zasad zdrowego żywienia, lecz również eksperta. Odbiorcami porad żywieniowych były wszystkie grupy wiekowe, od przedszkolaków do słuchaczy Uniwersytetu III wieku.

Podsumowując działalność dydaktyczną i popularyzatorską stwierdzam, że jest ona wszechstronna. Uczestniczenie w tylu przedsięwzięciach wymaga dużej wiedzy nie tylko teoretycznej, lecz i praktycznej, ponadto zdolności doboru poziomu wykładów i artykułów do możliwości percepcyjnych odbiorcy, co nie jest łatwe. Przeglądając wskazane w dokumentacji przez Panią Doktor strony internetowe stwierdzam, że posiadała tę umiejętność.

Czynna działalność w ramach towarzystw naukowych i współpraca z podmiotami gospodarczymi, ponadto praca w licznych fundacjach są również godne pochwały.

4. Podsumowanie i wnioski końcowe

Po przeprowadzeniu analizy dorobku naukowego, w tym oceny rozprawy habilitacyjnej oraz dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, popularyzatorskiego stwierdzam że p. dr Anna Harton wykazuje się: dociekliwością naukową, pracowitością, umiejętnością pracy organizacyjnej w dużych zespołach ludzkich, predyspozycjami dydaktycznymi i do prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Spełnia więc warunki stawiane przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz.595 z 2003r z późniejszymi zmianami) dla osób ubiegających się o stopień doktora habilitowanego

Elżbieta Kucharska